

Nr 283.

Av herr **Ingvarson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 159, angående särskild ersättning till vissa flottan tilldelade värnpliktige under mobiliseringstjänstgöring.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 159 till innevarande riksdag föreslås att till värnpliktige vid flottan som konstituerats till underofficerskorpral skall, under vissa villkor, utgå en särskild ersättning av 25 kronor pr månad, till korpral 20 kronor pr månad och till menig värnpliktig 10 kronor pr månad.

Beträffande korpralerna har dylik ersättning beslutats redan av 1915 års riksdag, men då det skäl som därvid anfördes, den långa tjänstgöringen under pågående mobilisering, gäller även underofficerskorpraler och menige värnpliktige, anses även dessa nu böra komma i åtnjutande av dylikt tillägg, och detta så mycket hellre, som i och med det 1914 års krigslönereglemente den 1 augusti 1915 upphörde att tillämpas, deras avlöningsförmåner avsevärt minskats.

I fråga om de föreslagna ersättningsbeloppens storlek har Kungl. Maj:t, i likhet med flertalet underordnade myndigheter som yttrat sig i ärendet, ansett, att dessa borde beräknas dels i anslutning till den enligt 1914 års krigslönereglemente utgående krigslönen, dels så att proportionen mellan de tre grupperna enligt sagda liksom nu gällande reglemente upprätthålles.

Emellertid har chefen för marinstaben i utlåtande den 14 februari 1916 bland annat framkastat den tanken, huruvida icke dessa värnpliktiga, som fått sig ålagda en synnerligen lång tjänstgöring, borde beredas bättre tillfälle att försörja sina familjer och för detta ändamål tillerkännas en avlöning »lika hög, eller helst något högre än den, som utgår till stamanskap av motsvarande tjänstegrad eller tjänstbarhetsklass».

Då Kungl. Maj:t emellertid i alltför ringa grad tagit hänsyn till detta önskemål torde det vara nödvändigt att på annat sätt bringa det under riksdagens prövning, och jag tillåter mig därför att motionsledes framföra spörsmålet.

Som av den kungl. propositionen framgår, är det i främsta rummet så kallade A- och B-klassare som beröras av detta ersättningsförslag. De förras tjänstgöringsperioder beräknas i genomsnitt till 8 månader, och många av dem äro nu i tjänst för andra gången, varjämte instundande juni ytterligare ett antal torde komma att inkallas. B-klassarne åter ha hållits i tjänst i genomsnitt 10 månader i sträck, medan de övriga värnpliktiga i regel avlösts efter kortare tid. Särskilt de två förstnämnda kategorierna äro till betydande del familjeförsörjare och ha sedan kortare eller längre tid ordnat med civila anställningar. Den krigslön som enligt nu gällande reglemente utgår till dem, 37,50 för underofficerskorpraler och 30 kronor för korpraler pr månad, gör det absolut omöjligt för dem att försörja sina familjer, och om de då ytterligare, som i många fall skett, förlorat sina civila anställningar, är det uppenbart att de för framtiden gå fullständig ruin till mötes. I sanning ett föga vackert sätt av staten att visa sin tacksamhet mot dessa personer, som i långt högre grad än övriga medborgare fått bära mobiliseringens bördor. Det förefaller ju eljest rimligt att då dessa medborgare fått göra så betydande personliga uppoffringar borde de åtminstone hållas ekonomiskt skadeslösa härför, så att de icke behöfde se sina hem skövlas och sina familjer falla fattigvården till last, och lika rimligt måste det väl anses vara, att då de i årtal kvarhållas för att fylla vakanser i flottan de också beredas stammanskapets löneförmåner. Men hittills har detta så långt ifrån varit fallet, att deras öde tvärtom gestaltat sig som en verklig social tragedi, vilken måste verka upprörande på en var som tagit kännedom om förhållandet.

Även genom ett bifall till vad Kungl. Maj:t nu föreslagit — en extra ersättning av 25: —, resp. 20: — och 10: — kronor pr månad till de olika grupperna — kvarstår dock i väsentlig grad detta omdöme. Önskvärt skulle därför varit att kunna föreslå samma förmåner åt dessa värnpliktiga som åt stamanställda i de olika graderna. Men då detta icke utan ganska avsevärda svårigheter torde låta sig göra, nödgas jag inskränka mig till att föreslå någon ökning i de av Kungl. Maj:t angivna beloppen.

För värnpliktig konstituerad underofficerskorpral föreslår jag sålunda en extra ersättning av 45 kronor pr månad med de av Kungl. Maj:t föreslagna villkor i övrigt. Detta belopp har av chefen för underofficers- och sjömanskårerna i Stockholm i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslagits. Tillsammans med krigslönen, kronor 37,50, utgör det en månadslön av kronor 82,50, medan stamanställd underofficerskorpral i Karlskrona har lägst 84 kronor.

För konstituerad korpral föreslår jag ett tillägg av 30 kronor pr månad, vilket tillsammans med krigslönen blir 60 kronor pr månad. En stamanställd gift korpral i Karlskrona har lägst 51 kronor pr månad, men dessutom har han efter 4 års tjänst i sjömanskåren, därav ett år som korpral, 10 kronor extra, vidare i regel uppmuntringspengar, samt under sjötjänst sjötillägg, varigenom hans verkliga inkomst under sjötjänst varierar mellan 70 och 80 kronor pr månad. Och de allra flesta A- och B-klassare utföra sjötjänst, men komma med här föreslagna 60 kronor pr månad ändå väsentligt lägre än de stamanställda korpralerna.

Av samma skäl som anförts beträffande de båda föregående grupperna synes det mig som om det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 10 kronor till menige värnpliktige bör höjas till 15 kronor. Då deras krigslön utgör 15 kronor pr månad, blir det med ett dylikt tillägg sammanlagt 30 kronor i månadslön, medan stamanställt manskap i tredje lönegraden, med vilka de värnpliktiga jämföras, ha lägst 40 kronor pr månad. I brist på stamanställda fullgöra de värnpliktige dessas tjänst, och 30 kronor pr månad är då endast en ringa ersättning för de uppoffringar de utöver andra värnpliktige nödgas göra.

I likhet med Kungl. Maj:t anser jag, att ersättningarna åt menige värnpliktige böra utgå från detta års början, samt för underofficerskorpraler och korpraler, vilka konstituerats efter den 31 juli 1915 från denna tidpunkt, att som villkor för ersättningens utgående bör fordras minst sex månaders tjänstgöring, varvid föregående tjänstgöring bör få tillgodoräknas, samt att ersättning, i den mån sådan icke redan utgått, bör utgå jämväl för de första två månaderna av tjänstgöringstiden. Vid bifall till vad sålunda föreslagits beträffande konstituerade korpraler, som förut uppburit ersättning med 20 kronor pr månad, torde skillnaden mellan detta belopp och det av mig föreslagna, 30 kronor, eller 10 kronor pr månad, böra utgå för all tjänstgöring efter den 31 juli 1915.

Med hänsyn till att allt ifrågavarande värnpliktigt manskap genom den långa mobiliseringen fått sin ekonomi svårt undergrävd torde det vidare vara önskvärt att de ersättningar riksdagen beslutar snarast möjligt måtte utbetalas.

Slutligen bör erinras därom, att 1915 års riksdag icke biföll Kungl. Maj:ts förslag, att de kostnader, som bleve en följd av beslutet om viss ersättning till korpraler, skulle av marinförvaltningen förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande. I stället beslöt riksdagen för ändamålet anvisa ett förslagsanslag å 75,000 kronor. Även i förevarande proposition har Kungl. Maj:t, i olikhet med marinförvaltningen, föreslagit,

att kostnader i följd av propositionens antagande skola förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande. Denna mening kan jag icke dela. Fastmera anser jag, att riksdagen i år liksom föregående år bör för ändamålet bevilja ett visst belopp i form av förslagsanslag.

Rörande summans storlek har Kungl. Maj:t beräknat den till 136,000 kronor, medan den enligt här framställda förslag skulle komma att uppgå till cirka 205,000 kronor, allt under förutsättning att mobileringen icke kan avslutas före detta års utgång. Till denna summa kommer emellertid den av mig föreslagna ökningen av 10 kronor pr månad för den gångna tiden till de korpraler som redan förut uppburit ersättning. Då jag icke känner deras antal, kan jag icke beräkna kostnaden härför, men den torde knappast överstiga 10,000 kronor, varför det sammanlagda förslagsanslaget lämpligen synes böra bestämmas till 215,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att riksdagen ville med ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 159 besluta,

dels att flottan tilldelad värnpliktig, som efter den 31 juli 1915 konstituerats till underofficerskorpral eller korpral i flottans reserv, ävensom flottan tilldelad menig värnpliktig må, därest han efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilerings med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst minst sex månader, erhålla särskild ersättning:

underofficerskorpral med 45 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap;

korpral med 30 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap, i den mån särskild ersättning ej redan på grund av nådiga brevet den 18 juni 1915 till honom utgått, i vilket senare fall han skall äga att uppbära ytterligare 10 kronor pr månad för den tid han åtnjutit dylik ersättning; samt

menig värnpliktig med 15 kronor i månaden för tjänstgöringstid efter den 31 december 1915;

dels ock att riksdagen, för bestridande av kostnaderna härför, måtte bevilja på 1917 års stat ett förslagsanslag av 215,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan innevarande år disponera beloppet.

Stockholm den 5 maj 1916.

J. A. Ingvarson.